

Отже, підсумовуючи можна сказати, що протидія використанню терористичними угрупованнями мережі Інтернет є важливим завданням у сфері забезпечення громадської безпеки не тільки для правоохоронних органів, але і всього громадського суспільства в цілому. Вважається за необхідне проводити активну антитерористичну роботу, в тому числі і при використанні сучасних інформаційних технологій. Правоохоронним органам важливо продовжувати вивчення і контроль терористичних дій в Інтернеті, а також активізувати процес пошуку ефективних заходів щодо обмеження використання цього середовища сучасними терористами. Також доцільна координація з іншими державами світової спільноти для забезпечення швидкого реагування на розвиток кіберзлочинності і пошук нових шляхів протидії злочинам проти громадської безпеки, які вчиняються з використанням можливостей мережі Інтернет. Необхідно постійно інформувати населення стосовно сутності тероризму, особливостей його прояву в Інтернеті (які сайти існують, яка мета їх функціонування, до чого призводить участь в подібних угрупованнях та інше), з метою недопущення вербування та перехід на сторону терористичного угруповання. Адже, потрібно завжди пам'ятати, що знання дорівнює зброї.

Список бібліографічних посилань

1. Расторгуєва Н. О. До питання інформаційного забезпечення кіберполіції України щодо протидії кіберзлочинності // Проблеми застосування інформаційних технологій правоохоронними структурами України та закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання : зб. тез Всеукр. наук. конф. здобувачів вищої освіти (м. Львів, 21 груд. 2018 р.) / МВС України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2018. С. 78.
2. Шерстюк В. П. Угроза международной информационной безопасности в условиях формирования глобального информационного общества и направления сотрудничества // Владивостокский центр исследования организованной преступности : сайт. URL: <http://www.crime.vl.ru/index.php?p=3682&more=1&c=1&tb=1&pb=1#more3682> (дата звернення: 27.02.2019).
3. Специальный доклад № 116. Как современные террористы используют Интернет // Владивостокский центр исследования организованной преступности : сайт. URL: <http://www.crime.vl.ru/index.php?p=949&more=1&> (дата звернення: 27.02.2019).
4. Кирилов В. Використання Інтернету терористичними організаціями в сучасному світі // Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» : сайт. URL: http://www.vmurol.com.ua/index.php?idd=us_publication&group=4&us_publication=1732 (дата звернення: 27.02.2019).
5. Вейман Габриэль. Специальный доклад № 116 от 02.03.2005 / пер. Т. Тропиной. URL: http://www.crime-research.ru/analytics/Tropina_01 (дата звернення: 27.02.2019).
6. Тимоти Л. Томас. Терроризм и Интернет: проблемы взаимодействия. *Право и безопасность*. 2001. № 1. URL: http://www.dpr.ru/pravo/pravo_1_9.htm (дата звернення: 27.02.2019).

Одержано 01.03.2019

УДК 341.231.14+343.431(477)

Інна Олександрівна РОЩИНА,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри кримінального права і процесу

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТ. 4 ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Міжнародним співтовариством торгівля людьми, як неприпустиме порушення прав людини, була уперше проголошена 1815 р. Віденським конгресом шляхом прийняття Декларації про заборону торгівлі неграми-невільниками [1].

За оцінками Міжнародної організації праці, в останні роки близько 12,3 млн людей були задіяні в примусовій чи в одній із форм кріпацької праці. Зокрема, приватні структури використовували примусову працю 9,8 млн людей. 2,4 млн людей були залучені до примусової праці в результаті торгівлі людьми. Щорічний прибуток лише від торгівлі людьми становить \$32

млрд США. Найбільш незахищеними верствами населення залишаються діти, жінки, мігранти та корінні народи. Так, понад 56 % робітників з примусу – жінки [2].

В Україні, як і в деяких інших державах Європи, зафіксоване зростання кількості жертв торгівлі людьми як у межах власних національних кордонів, так і за кордоном. Так, за останні роки було зареєстровано 332 випадки продажу людей у рабство і близько 100 тисяч українців стали жертвами торгівлі [3].

Сучасний стан зайнятості населення України значною мірою сприяє поширенню працевлаштування українських громадян, і, особливо жінок, за кордоном. При цьому їх використовують не тільки як дешеву робочу силу, а й як секс-рабинь. Тому останнім часом певну актуальність в Україні приймає сексуальне рабство. У засобах масової інформації досить часто повідомляється про українських секс-рабинь за кордоном.

Міжнародне співтовариство, розуміючи актуальність боротьби з рабством, систематично, шляхом прийняття міжнародно-правових актів, веде боротьбу з цим злом, що повною мірою відноситься і до Європейської конвенції. Так, ст. 4 (Заборона рабства і примусової праці) Європейської конвенції, вказує, що:

1. Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані.
2. Ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю.
3. Для цілей цієї статті значення терміна «примусова чи обов'язкова праця» не поширюється:

- a) на будь-яку роботу, виконання якої зазвичай вимагається під час призначеного згідно з положеннями ст. 5 цієї Конвенції тримання в умовах позбавлення свободи або під час умовного звільнення;

- b) на будь-яку службу військового характеру або у випадку, коли особа відмовляється від неї з мотивів особистих переконань у країнах, де така відмова визнається, службу, яка вимагається замість обов'язкової військової служби;

- c) на будь-яку службу, що вимагається у випадку надзвичайної ситуації або стихійного лиха, яке загрожує життю чи благополуччю добробуту суспільства;

- d) на будь-яку роботу чи службу, яка є частиною звичайних громадянських обов'язків [4, с. 216].

Як видно зі змісту ст. 4 Європейської конвенції містить 4 різних терміна: рабство, підневільний стан, примусова чи обов'язкова праця, поняття яким не дає, що викликає певні труднощі на практиці.

У ст. 1 Конвенції про рабство від 25.09.1926 р. дано поняття тільки «рабству» і «работоргівлі». Так:

- під рабством розуміється положення або стан особи, щодо якої здійснюються деякі або всі повноваження, притаманні права власності;

- під работоргівлею розуміються як «будь – які дії, пов'язані з захопленням, придбанням будь – якої особи або з розпорядженням нею з метою залучення її до рабства; будь – які дії, пов'язані з придбанням невольника з метою його продажу або обміну; будь – які дії щодо уступки шляхом продажу чи обміну невольника, придбаного з цією метою, і взагалі будь – яка дія, пов'язана з торгівлею або перевезенням невольників» [5].

Аналогічні поняття «рабству» і «работоргівлі» дано у ст. 7 Додаткової конвенції про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв подібних до рабства [6].

У рішеннях Європейського суду не міститься визначення термінів «рабство», «підневільний стан», «примусова» чи «обов'язкова» праця. Для розуміння поняття рабства певним орієнтиром для Європейського суду слугують дефініції, які містяться у вищевказаних міжнародно – правових актах.

Судова практика Європейського суду за ст. 4 Європейської конвенції невелика, а тому розглянуті їм справи не дають можливості зробити висновки про деяку прецедентність по даній категорії справ.

Конституція, як й інші нормативні акти України, також не містить визначення поняття «рабство», «підневільний стан», «примусова» чи «обов'язкова» праця. У законодавстві України немає й конкретної норми права, яка б збігалася за змістом і суттю ст. 4 Європейської конвенції. У ч. 3 ст. 43 Конституції України вказано, що використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також

робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

Під ст. 4 Європейської конвенції підпадають ст. 149 КК «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини», ст. 150 КК «Експлуатація дітей», а також ст. 150-1 КК «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом».

У вищевикладених статтях КК України також не дано поняття термінів «рабство», «підневільний стан», «примусова» чи «обов'язкова» праця. Крім того, зіставивши диспозиції ст. 4 Європейської конвенції з вищевказаними нормами КК України, не важко зробити висновок, що зміст і термінологія їх не збігаються. Тому, для усунення відмінностей між Європейською конвенцією та ст. 149, 150, 150-1 КК України необхідно доповнити такого змісту:

«Рабство» – це форма експлуатації, при якій працівник є власністю господаря (рабовласника). Рабство являє собою можливість володіння, користування або розпорядження людиною як річчю.

Заборона рабства поширюється і на інститути і звичаї, подібні до рабства: боргова кабала, експлуатація дітей і примусові форми заміжжя.

Примусова праця – це праця (надання послуг), виконувана недобровільно і під загрозою покарання. Примусова праця не включає в себе:

- роботу, виконання якої обумовлено законодавством про військовий обов'язок і військову службу або відповідної їй альтернативної цивільної служби;
- роботу, виконану в умовах надзвичайних обставин.

Список бібліографічних посилань

1. Протидія торгівлі людьми // Ua-referat.com : сайт. URL: <http://ua-referat.com/> Протидія торгівлі людьми (дата звернення: 11.03.2019).
2. Примусова праця в Україні та світі // RATE1 : сайт. URL: <http://www.rate1.com.ua/ua/suspilstvo/riven-zhittja/1398/> (дата звернення: 11.03.2019).
3. Момоток Т. П. Протидії торгівлі людьми на сучасному етапі розвитку цивілізації. Черкаси : ЧОПОПП, 2010. 80 с. URL: <http://www.slideshare.net/nelarina1/ss-15914078> (дата звернення: 11.03.2019).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950. *Право України*. 2010. № 10. С. 215–233.
5. Конвенція про рабство : від 25.09.1926 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_857 (дата звернення: 11.03.2019).
6. Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв подібних до рабства : від 07.09.1956 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_160 (дата звернення: 11.03.2019).

Одержано 13.03.2019

УДК 343.3/.7(477)

Микола Васильович СИЙПЛОКІ,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Ужгородського національного університету

ПОКАРАННЯ Й ІНШІ ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ ЗА ЗЛОЧИНИ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКУ ТА ПРИВАТНУ ПРОФЕСІЙНУ ОХОРОННУ ДІЯЛЬНІСТЬ

У сучасній Україні система забезпечення охорони особистості, суспільства та держави від кримінальних загроз вже не розглядається з позиції монополії держави. У зв'язку з цим проблема об'єднання зусиль всіх неурядових організацій, які можуть виявитися корисними у справі протидії різним проявам злочинності, а так само захисту прав і законних інтересів громадян і юридичних осіб та інших суб'єктів, сьогодні актуальна, як ніколи. Величезний резерв в цьому напрямку містить в собі приватна професійна охоронна діяльність. Прийнятті Верховною Радою